

Шифра ученика: |

Укупан број бодова: |

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
ЗАВОД ЗА ВРЕДНОВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

школска 2023/2024. година

ТЕСТ

СРПСКИ ЈЕЗИК

ПРИЈЕМНИ ИСПИТ ЗА СЕЛЕКЦИЈУ УЧЕНИКА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД ГИМНАЗИЈЕ
ЗА ШКОЛСКУ 2024/2025. ГОДИНУ
ИБО ПРОГРАМ

УПУТСТВО ЗА РАД

- За решавање теста предвиђено је **90 минута**.
- Пиши читко, ћириличким словима, водећи рачуна да твоји одговори буду разумљиви, али и граматички и правописно исправни (посебно обрати пажњу на употребу великог слова).
- Када решаваш задатке у којима се од тебе очекује да нешто допишеш, увек користи пуне називе; скраћенице нису дозвољене (нпр. треба написати именица, а не им. или локатив а, не лок. и слично).
- Задатке не мораш да радиш према редоследу којим су дати.
- Коначне одговоре напиши **хемијском оловком**. Док решаваш задатке, можеш да користиш графитну оловку, резач и гумицу.
- У задацима са више понуђених одговора **не добијају се бодови** уколико је поред тачних заокружен и нетачан одговор.
- Не признају се одговори који су написани графитном оловком, као ни одговори који су прецртани и исправљани.
- Ако завршиш раније, предај тест и тихо изађи.

Желимо ти много успеха на пријемном испиту!

* Тестове, као ни делове тестова, није дозвољено умножавати нити јавно објављивати без претходне сагласности Министарства просвете.

1. Заокружи **слова** испред наслова дела (сва су објављена 1847. године) која су означила победу Вукових идеја о увођењу народног језика у књижевност.

а) Петар Петровић Његош *Горски вијенац*

б) Вук Стефановић Караџић *Мала њросѣонародња славено-сербска њјеснарица*

в) Бранко Радичевић *Песме*

г) Ђуро Даничић *Раѝ за срѝски језик и ѝравойис*

д) Сава Мркаљ *Сало геделоѝа јера либо азбукойроѝрес*

ђ) Гаврил Стефановић Венцловић *Црни диво у срцу*

2. Заокружи слово испред дела Вука Караџића написаног азбуком коју и данас користимо.

а) *Срѝске народне ѝриѝовјейѝке* (1853)

б) *Писменица сербскоѝа језика* (1814)

в) *Срѝске народне ѝјесме* (1833)

г) *Први срѝски дуквар* (1827)

д) *Срѝски рјечник* (1818)

3. У наведеним реченицама, које се односе на живот и рад Јована Стерије Поповића, начињене су правописне грешке. Подвуци у свакој реченици речи које **нису** написане у складу са правописним правилима.

А. Јован Стерија Поповић, српски књижевник, сматра се једним од наших нај бољих комедијографа.

Б. У новом саду је, Стерији у част, 1956. године основан позориштни фестивал и назван Стеријино Позорје.

4. Препиши реченицу **писаним** ћириличким словима поштујући правописна и граматичка правила.

Драган Томић претседник народне скупштине републике србије говорио је о интересима српског народа.

5. Заокружи слово испред правилног облика речи у номинативу јединине, а потом напиши генитив множине дате именице.

А.

а) читаоц

б) читалац

Б.

Генитив множине: _____

6. Заокружи слово испред речи која **не припада** плуралија тангум именицама.

а) Алпи

б) Голија

в) Дечани

г) Дивчибаре

д) Карпати

7. Прочитај стихове из драме *Ромео и Јулија* Вилијама Шекспира. Обрати пажњу на **значење** подвучене **речи**.

ТИБАЛДО: Монтеки неки, рек'о бих по гласу.
Мач мој ми, момче, дај! Зар сме та хуља
Да дође да нам, лорфом* скривен том,
Исмева пир наш? О, да њега сад
Убијем, не бих, племена ми мога,
Сматрао то за грех.

**лорфа* – маска

Заокружите слово испред значења речи **пир**.

- а) част, понос
- б) победа, тријумф
- в) савез, заједништво
- г) забава, весеље
- д) род, порекло

8. Заокружи слово испред речи којом можеш заменити подвучену реч, а да се значење реченице не промени.

Речник јунака њој-културе Владимира Ђурића Ђуре јесте концизан, али свеобухватан приказ јунака из стрипа, са филма и телевизије, које волимо и које смо волели. Они су хероји и антихероји, свакако маркантни ликови без којих је немогуће замислити савремену популарну културу.

- а) објективан
- б) значајан
- в) неодређен
- г) сажет
- д) детаљан

9. Прочитај одломак, па одговори на питање.

Ишао је путем, путем без повратка,
Ишао је до пребивалишта,
чији становници не требају светла,
прах земље им је храна,
а блато је њихово јело:
они не виде светло, седе у тами.
У перје су обучени
И имају крила као птице. [...]

Којој цивилизацији припада наведена слика загробног живота?

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) сумерско-вавилонској
- б) хришћанској
- в) старогрчкој
- г) римској

10. Прочитај одломак из Библије, па одговори на питање.

1. И Бог благослови Ноја и синове његове, и рече им: рађајте се и множите се, и напуните земљу;
2. И све звјери земаљске и све птице небеске и све што иде по земљи и све рибе морске нека вас се боје и страше; све је предано у ваше руке.
3. Што се год миче и живи нека вам буде за јело, све вам то дадох као зелену траву.
4. Али не једите меса с душом његовом, а то му је крв.
5. Јер ћу и вашу крв, душе ваше, искати; од сваке ћу је звјери искати; из руке самог човјека, из руке свакога брата његова искаћу душу човјечију.
6. Ко пролије крв човјечију, његову ће крв пролити човјек; јер је Бог по својему обличју створио човјека.
7. Рађајте се дакле и множите се; народите се веома на земљи и намножите се на њој.

Које стилске карактеристике уочаваш у одломку?

Заокружи **слова** испред тачних одговора.

- а) ретроспективно приповедање
- б) елиптичност
- в) сарказам
- г) фигуративни језик
- д) понављања
- ђ) употреба императива

11. Размисли о уметничкој функцији подвучених речи које се понављају у следећим стиховима из народне песме *Ројсѿво Јанковић Стојана*.

Кадно Турци Котар поробише,
по'араше дворе Јанковића,
заробише Смиљанић Илију,
заробише Јанковић Стојана.
У Илије млада оста љуба
млада љуба од петнаест дана;
у Стојана млађа оста љуба,
млађа љуба од неђеље дана.

Заокружи **слова** испред одговарајућих тумачења.

Глаголи *заробише* и *оста* понављају се:

- а) да истакну потресну тему вишевековног ропства под Турцима;
- б) да представе изразито оскудан фонд речи народног певача;
- в) да допринесу мелодичности и ритмичкој уређености стихова;
- г) да нагласе упечатљивију сликовитост глагола у односу на друге речи.

12. Прочитај одломак из романа *Дон Кихот* Мигела де Сервантеса, па одговори на захтев.

У тај мах угледаше тридесет или четрдесет ветрењача које су постојале на том пољу, а чим их Дон Кихот виде, рече свом штитоноши:

– Срећа управља нашим стварима боље него што бисмо могли пожелети; јер, тамо видиш, пријатељу Санчо Панса, где се указује тридесет или нешто више огромних дивова с којима намеравам да приметим битку и све их лишим живота, а плен који остаје иза њих биће почетак нашег богатства, јер то је ваљан рат и велика услуга Богу таманити с лица земље тако опаки сој.

– Какви дивови? – рече Санчо Панса.

– Они које тамо видиш – одговори му господар – с дугим рукама, које понекад имају готово две миље.

– Пазите, ваша милости – одговори Санчо – јер оно што се тамо види нису дивови него ветрењаче, а оно што на њима личи на руке, то су крила која окреће ветар, а она покрећу млински камен.

– Лепо се види – одговори Дон Кихот – да ниси упознат с пустоловинама, оно су дивови; а ако се бојиш, уклони се одатле и с раздаљине се моли, јер ући ћу у страшну и неједнаку битку с њима.

И говорећи то, ободе коња Росинанта, не обазирјући се на вику свог штитоноше Санча, који га је упозоравао да су оно што ће напасти без икакве сумње ветрењаче, а не дивови. Али он је тако био уверен да су то дивови да није ни чуо вику свог штитоноше Санча, нити је приметио, иако им је већ био доста близу, шта је то; напротив, викао је на сав глас:

– Не бежите, кукавичка и зловна створења, јер напада вас један једини витез!

У том тренутку ветар поче мало да дува, па се велика крила почеше окретати, а кад Дон Кихот то виде, он рече:

– Чак и да се размахујете с више руку него див Бријареј, платићете ми.

И рекавши то, из свег срца се препоручи својој господарици Дулсинеји, молећи је да му у том тешком часу помогне, добро се заклони штитом, копље закачи о карику на прсном оклопу, па се у пуном Росинантовом галопу баци и насрну на прву ветрењачу која је била пред њим; а кад он копљем удари у крило, ветар с толиком жестином покрену крило да копље поломи на комаде, и подиже коња и коњаника који се откотрљаше по ледини у врло јадном стању. Пожури му Санчо Панса у помоћ, колико год му је магарац могао касати, а кад стиже, схвати да се господар не може ни помаћи: тако се био угрувао с Росинантом.

– Боже, помози! – рече Санчо. – Зар нисам рекао вашој милости да пази шта ради, јер су то ветрењаче, и да то може пренебрегнути само онај ко исте такве има у глави.

– Ђути, пријатељу Санчо – одговори Дон Кихот – јер ратне ствари су, више него друге, подложне непрестаним променама; штавише, како ја мислим, а тако и јесте, онај мудрац Фрестон који ми је украо собу и књиге, претворио је ове дивове у ветрењаче само да би ме лишио славе да сам их победио; толики ми је он непријатељ.

Заокружи **слова** испред одговарајућих тумачења одломка.

- а) Дон Кихот је приказан као једноставан и необразован сељак са изоштреним осећајем за практичност што га доводи у невероватне и опасне ситуације.
- б) Дон Кихот верује у сопствену мудрост и ауторитет, чак и упркос опаскама, коментарима или питањима свог штитоноше Санча Пансе.
- в) Санчо Панса се све време подсмева Дон Кихотовој наивности и заблуди да су ветрењаче витезови, као и да ће му победа над њима донети богатство.
- г) Дулсинеја служи Дон Кихоту као стални подсетник на раскорак између његове идеализоване визије витештва и сурових истина света.
- д) Последња реченица коју Санчо изговара подсећа Дон Кихота да су у питању ветрењаче и да би их само неко ко је у заблуди погрешно сматрао за нешто друго.

13. Које одлике су својствене **барокној књижевности**?

Заокружи **слова** испред тачних одговора.

- а) преношење моралних и духовних порука
- б) истицање реда, хармоније и пропорције
- в) китњасти стил и алегоричност израза
- г) оптимистичан поглед на живот
- д) склоност рационализму

14. Заокружи слово испред текста који илуструје епоху **романтизма**.

а) Коло од среће околи
вртећи се не пристаје:
тко би гори, ето је доли,
а тко доли, гори остаје.

б) Нек мумла ко је лишен разума на мудрост и науку као совуљага на сунце, говорећи да оне измишљавају нова мудрованија; не слушај ти зато никога. Што паметни људи фале, с толиком жељом и трудом ишту и сврх свега на свету љубе и почитују, оно мора добро бити. А ко виче на науку? Они који налазе све своје благополучије у чанку и бокалу.

в) Пописујући пороке и врлине, скупљајући најглавније случаје страсти, сликајући карактере, одабирајући најважније друштвене догађаје, правећи типове спајањем већег броја ознака истородних карактера, можда сам могао успети да напишем историју коју су заборавили толики историчари, историју нарави.

г) Поезија лечи ране које задаје разум. Она се састоји управо од супротних саставних делова, од узвишене истине и пријатне обмане. Можда поезија није ништа друго до унутрашње сликарство, музика и тако даље?

15. Прочитај део монолога игумана Стефана из *Горскої вијенца* Петра Петровића Његоша, па одговори на захтев.

Пас свакоји своје бреме носи;
нове нужде рађу нове силе,
дјеистија напрежу духове,
стјесненија сламају громове;
удар нађе искру у камену,
без њега би у кaм очајала.
Страдање је крста добродјетел;,
прекаљена искушењем душа
рaни т'јело огњем електризма,
а надежда веже душу с небом
како луча с сунцем капљицу.
Што је човјек, а мора бит човјек!
Тварца једна те је земља вара,
а за њега, види, није земља.

Заокружи слово испред одговарајућег значења наведених стихова.

- а) Човекова душа је повезана са небом и зато он никако не треба да страда, јер је божанског порекла.
- б) Свако поколење има свој терет, а нове муке ће само произвести нову снагу која је у њима сакривена.
- в) Људи су сломљени громовима (турском силом), али утеху налазе у хришћанству и чекању да их Бог избави.
- г) Човек је као нека мала ствар на земљи и није способан да се избори са великим животним изазовима.
- д) Нова поколења ће Турци напасти у каменитој Црној Гори, где стешњени очајавају, јер их земља вара.

16. Које стилске фигуре уочаваш у првој строфи песме *Међу јавом и мед сном* Лазе Костића?

Срце моје самохрано,
ко те дозва у мој дом?
Неуморна плетисанко,
што плетиво плетеш танко
међу јавом и мед сном.

Заокружи **слова** испред тачних одговора.

- а) персонификација
- б) хипербола
- в) поређење
- г) епитет
- д) апострофа
- ђ) епифора

17. Прочитај одломак из романа *Ана Карењина* Лава Николајевича Толстоја, па одговори на захтев.

Слуга пристаде, пође горе и понуди Љевина у салон.

Љевин је с оне стране врата чуо како доктор кашље, иде, умива се и нешто говори. Прође три

минута; Љевину се чинило да је прошло више од једног сата. Више није могао да чека.

– Петре Дмитричу, Петре Дмитричу! – молећивим гласом проговори Љевин кроз отворена врата. – Тако вам бога, опростите. Примите ме тако како сте. Има већ више од два сата.

– Сад, сад! – одговори глас; Љевин са избежумљеношћу чу да доктор то говори смешећи се.

– На један минут само.

– Одмах.

Прошло је још два минута док је доктор обоу ципеле и још два минута док се доктор обукао и очешљао.

– Петре Дмитричу – поче опет жалосним гласом Љевин, али у тај час доктор изађе, обучен и очешљан. „Ови су људи без савести – помисли Љевин. – Чешљају се док ми пропадамо.”

– Добро јутро! – пружајући му руку и чисто дражећи га својом мирноћом, рече му доктор. – Не журите се. Дакле?

Старајући се да буде што исцрпнији, Љевин поче казивати све непотребне појединости о женином стању, непрестано прекидајући причање молбама да доктор одмах пође с њим.

– Не журите! Ви то не знате, ја сигурно нисам потребан, али обећао сам, и ево идем. Нема ту никакве хитње. Седите, молим, је ли по вољи кафа?

Љевин га погледа упитним погледом: да ли доктор не збија шалу с њим? Али доктор није ни мислио да се шали.

– Знам, знам – рече доктор смешећи се – и ја имам породицу; ми мужеви, у тим тренуцима, просто смо бедни. Имам једну пацијенткињу чији муж у таквим приликама увек побегне у коњушницу.

– А како мислите, Петре Дмитричу? Мислите ли да може проћи срећно?

– Сви су изгледи за срећан исход.

– Ви ћете дакле одмах доћи? – рече Љевин, пакосно гледајући у слугу који је носио кафу.

– Кроз један сат.

– Не, тако вам бога!

– Пустите бар да кафу попијем. Доктор узе кафу. Обојица поћуташе.

– Турке баш жестоко бију. Јесте ли читали јучерашњи телеграм? – рече доктор жваћући земичку.

– Не, ја не могу! – рече Љевин скочивши.

– Дакле, хоћете ли доћи кроз четврт сата?

– Кроз пола сата.

– На часну реч?

Љевин стиже кући кад и кнегиња и заједно приђоше вратима од собе за спавање. Кнегињине очи беху пуне суза, а руке јој дрхтају. Кад спази Љевина, она га загрли и заплака.

Заокружи слово испред ситуације на коју се односи наведени одломак.

а) Љевин је на самрти.

б) Кити се порађа.

в) Ана се порађа.

г) Ана умире.

- 18.** Прочитај одломак из приповетке *Мост на Жейи* Ива Андрића. Посебно обрати пажњу на подвучени део текста, па одговори на захтев.

Четврте године свога везировања посрну велики везир Јусуф и као жртва једне опасне интриге паде изненада у немилост. Борба је трајала целу зиму и пролеће. (Било је неко зло и хладно пролеће, које није никако дало лету да гране.) А са месецом мајем изиђе Јусуф из заточења као победник. И живот се настави, сјајан, миран, једноличан. Али од оних зимских месеци, кад између живота и смрти и између славе и пропасти није било размака ни колико је оштрица ножа, остаде у победнику везиру нешто стишано и замишљено. Оно неизрециво, што искусни и напаћени људи чувају у себи као скровито добро, и што им се, само покаткад, несвесно одражава у погледу, кретњи и речи.

На шта се односе речи *скровито добро*?

Заокружи слово испред тачног одговора.

- а) На план освете непријатељима који везир Јусуф кује у тамници.
- б) На Јусуфово схватање своје посебности у односу на друге људе.
- в) На Јусуфова сећања на сопствено херојско држање у тамници.
- г) На тешке тренутке у животу који везиру Јусуфу дају нову перспективу.

19. Прочитај одломак, па одговори на захтев.

Матија и ја смо дубоко у честару пронашли песковиту чистину. Ископали смо дубоку и пространу раку голим рукама. Онда смо их пренели. Сахранили смо их у истом положају у којем су издахнули.

Сакрили смо их под земљу од лешинара.

Зар је требало да извадимо из њихових груди копље које их је спојило од сада па за сва времена у самртном ропцу? Зар је требало да их растављамо из првог и последњег загрљаја? Зар да с њихових тела оперемо њихову помешану крв? Зар да их окупамо од страшног зноја, обучемо у друго, ново рухо, искитимо цвећем и сахранимо у одвојеним гробовима појући опело?

Поравнали смо песак. Набацали одозго сувога лишћа и сувих врежа купина.

Дршка копља, црна и углачана, помаљала се из земље попут суве младице без огранака.

У сумрак се провалило небо. Пљусак је испрао крв, поравнао трагове.

Нас двојица смо те ноћи отишли на југ.

О ком књижевном љубавном пару је реч у наведеном одломку?

- а) Ромео и Јулија
- б) Доротеј и Јелена
- в) Ана и Вронски
- г) Растињак и Анастасија

20. Прочитај текст Исидоре Секулић о ћутању, а потом одговори на захтев.

По који пут се у животу враћам на тачку из оставштине старог Рима – ћутати, ћутим, ћутање. Благо онима који су род тима трима стварима. У саобраћају с људима и са догађајима човек говори; у себи, човек ћути. Како је загонетна ствар ћутање, и сан је загонетна ствар, али је ћутање загонетније.

Кад ћутимо у себи, то је сасвим неко особито стање изван сваке конкретне реалности. У животу, човек је ограничен; у себи он је неограничен, краја му нема. Наравно, под условом да дубоко ћутимо и да дубоко у себи ћутимо. Дубоко ћутање и дубока самоћа, две апсолутно духовне ствари у човеку.

Говором се кажу велике важне дивне ствари, али све у ограничењима. Може читалац продужити ограничења у књизи ако заклопи књигу и потоне у ћутање. Али зашто није и писац потонуо? Потонуо је, само што се оно из дубоког ћутања не да рећи.

Најпрецизније и најсуштинскије знамо оно што не можемо никада исказати.

Језик сâм је ограничен. Једнако се развија али једнако вене и опада. Што је говорено и писано пре педесет година, чудно је и смешно данас.

Како је говорено пре сто година, то је гротескни дијалект. Данас, то исто казало би се сасвим другачије језиком који ће дакако постати у име Божије такође гротескни дијалект. А што је пре триста година говорено и писано, то је мртав језик, то је књизи фотографисан покојник.

Ћутање, напротив, увек је исто. Оно дубоко ћутање, да нагласимо опет. Плитко ћутање, са стегнутим устима очима упереним у савременост и савременике у свакидашње планове, бриге, амбиције, мржње, освете, то није ћутање, то је разговор шапутав и прикривен на површини човека и ствари. Дубоко ћутање је духовна суштина.

Заокружи слово испред тачног одговора.

Које су две најдуховније ствари у човеку, по речима Исидоре Секулић?

- а) сан и ћутање
- б) дубоко и плитко ћутање
- в) ћутање и самоћа
- г) ћутање и језик

Напомена: Ученици НЕ попуњавају ову страну!

Комисија:

1. _____

2. _____

3. _____

Контролор:

4. _____

Школа	
Место	
Презиме и име ученика	